

УДК 615.218:658.8:339.138(477)

<https://doi.org/10.24959/sphhcj.23.293>

О. П. Баліцька, В. С. Злагода, О. Д. Гайдай, О. Д. Благун, М. А. Артемчук

Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова

АНАЛІЗ АСОРТИМЕНТУ АНТИГІСТАМІННИХ ПРЕПАРАТІВ НА ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Мета – проаналізувати асортимент антигістамінних препаратів (АГП) на фармацевтичному ринку України.

Матеріали та методи. Аналіз асортименту препаратів здійснювали відповідно до Державного реєстру лікарських засобів України станом на лютий 2023 року, фактичні продажі АГП визначали на основі даних щотижневика «Аптека». В аналізі використовували статистичний, частотний та графічний методи дослідження. Обробляли інформацію за допомогою спеціального програмного забезпечення (Microsoft Office Excel).

Результати дослідження. У результаті частотного аналізу виявлено, що на фармацевтичному ринку України станом на лютий 2023 р. АГП для системного застосування були представлені 170 торговельними назвами (ТН) та 135 міжнародними непатентованими назвами (МНН). Лідерами за МНН були дезлоратадин (34 найменування) та левоцетиризин (26 найменувань). За даними Державного реєстру ЛЗ України станом на лютий 2023 р. визначено різну форму випуску лікарського засобу, а саме: таблетки, розчини, краплі, сиропи, драже та гранули для приготування оральної суспензії. Найбільшу частку склали АГП у формі таблеток – 70,59 %, майже однаковий відсоток склали розчини, краплі, сиропи (10 %, 9,41 %, 8,82 %), а 2 % АГП зареєстровано у формі драже. Також було визначено співвідношення країн-виробників АГП на фармацевтичному ринку України за ТН. Виявлено, що серед представлених лікарських форм 62 % складають лікарські засоби іноземного виробництва. Також 38 % складають АГП вітчизняного виробництва, де найбільшу частку ринку (19 %) складає виробництво ТОВ «Фармацевтична компанія “Здоров’я”». За результатами офіційних даних фактичного споживання АГП щотижневика «Аптека» з’ясовано, що найбільшу популярність мають АГП 2 покоління – як за МНН, так і за ТН, що зумовлено їхніми фармакокінетичними властивостями та оптимальним співвідношенням ціна/ефективність.

Висновок. На основі вищевикладеного можна зробити висновок, що фармацевтичний ринок України представлений широким асортиментом АГП у різних формах випуску та різних фірм-виробників. Це забезпечує великий вибір препаратів цієї групи для населення, фармацевтичних та медичних працівників.

Ключові слова: антигістамінні препарати; аналіз асортименту антигістамінних препаратів.

O. P. BALITSKA, V. S. ZLANODA, O. D. HAIDAY, O. D. BLAHUN, M. A. ARTEMCHUK

National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsia, Ukraine

THE ANALYSIS OF THE RANGE OF ANTIHISTAMINES AT THE PHARMACEUTICAL MARKET OF UKRAINE

Aim. To analyze the range of antihistamines (AH) at the pharmaceutical market of Ukraine.

Materials and methods. The analysis of the range of drugs was carried out in accordance with the State Register of Medicines of Ukraine as of February 2023, the weekly “Apteka” to determine the data of actual sales of AH. Statistical, frequency and graphic methods were used in the analysis. The information was processed using Microsoft Office Excel.

Results. As a result of the frequency analysis, it was found that the pharmaceutical market of Ukraine as of February 2023 of AH for systematic use was represented by 170 trade names (TN) and 135 international non-proprietary names (INN). The leaders by INN were Desloratadine (34 TN) and Levocetirizine (26 TN). According to the State Register of Medicines of Ukraine as of February 2023, there were different drug forms, namely: tablets, solutions, drops, syrups, dragees and granules for the preparation of oral suspension. The largest share was AH in the form of tablets (70.59 %), solutions, drops, and syrups accounted for almost the same percentage (10 %, 9.41 %, 8.82 %), and 2 % of AH were registered in the form of dragees. The ratio of AH producing countries at the pharmaceutical market of Ukraine by TN was also determined. It was found that among the dosage forms presented, 62 % were of foreign production. AH of domestic production were 38 %; moreover, the largest market share (19 %) was produced by LLC Pharmaceutical Company “Zdorovye”. According to the results of the official data of weekly “Apteka” on the actual consumption of AH, it was found that AH of the second generation were the most popular both by INN and TN. It is due to their pharmacokinetic properties and the optimal price/effectiveness ratio.

Conclusions. Based on the above, we can conclude that the pharmaceutical market of Ukraine is represented by a wide range of AH in various forms of production and various manufacturers. This leads to a wide choice of drugs of this group among the population, pharmaceutical and medical professionals.

Key words: antihistamines; analysis of the range of antihistamines.

Постанова проблеми. За статистикою ВООЗ [1], алергічні захворювання посідають провідні позиції в структурі захворюваності. Сьогодні від різноманітних алергічних реакцій страждає від 20 % до 40 % дорослого населення. Європейська академія алергології та клінічної імунології передбачає, що менш ніж через 15 років більша частина населення земної кулі матиме ті чи інші алергічні захворювання [2]. Така ситуація зумовлює активний розвиток фармацевтичної індустрії та поповнення асортименту протиалергічних препаратів в аптеках нашої країни, найбільшу частку серед яких становлять антигістамінні препарати (АГП). Тому аналіз асортименту АГП на сьогодні є актуальним і необхідним як для населення, так і для фармацевтичних та медичних працівників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Маркетингові дослідження АГП останнім часом виконували такі науковці, як І. В. Кубарева, Н. О. Пузак, Г. В. Тарасенко, В. С. Селезько, В. П. Бобрук, О. Д. Благун та ін. [3-5]. Результати цих досліджень засвідчили їхню важливість, бо щороку кількість, найменування та форму випуску АГП удосконалюють і змінюють. Наприклад, за результатами досліджень 2016 р. [3] було визначено, що загальна кількість АГП на фармацевтичному ринку Вінниччини становить 13 міжнародних непатентованих найменувань (МНН), 99 торгових назв, з них 42 – вітчизняних, а 57 – зарубіжних виробників. На фармацевтичному ринку Вінниччини було виявлено незначну перевагу (на 15,14 %) антигістамінних ЛЗ зарубіжного виробника. За результатами досліджень 2018 р. [4], АГП на вітчизняному ринку були представлені виробниками з 17 країн у кількості 161 243 ТН. Частка вітчизняних АГП становила близько 40 % (39,13 %) – 63 ТН. За результатами дослідження Г. В. Тарасенка, 2020 року найбільшу частку фармацевтичного ринку АГП (353 (44,97 %) препарати з 7 АТХ-груп) складає група R – Засоби, що діють на респіраторну систему, зокрема підгрупи R01A, R03B та R06A.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Систематизуючи результати огляду інтернет-ресурсів, можемо стверджувати про відсутність висвітлення

проблеми з наявності асортименту АГП за останні роки. Тому, на нашу думку, доцільно провести частотний аналіз та схарактеризувати реальний перелік зареєстрованих в Україні АГП, розподіливши їх за формами випуску та країнами-виробниками на теперішній час.

Формулювання цілей статті. Мета роботи – проаналізувати асортимент АГП на фармацевтичному ринку України.

Завдання дослідження: розподілити АГП за найменуванням, формами випуску та фірмами-виробниками на фармацевтичному ринку України, а також проаналізувати фактичні продажі АГП за досліджуваний період.

Матеріали та методи. Аналіз асортименту препаратів здійснювали відповідно до Державного реєстру лікарських засобів України станом на лютий 2023 року, фактичні продажі АГП визначали на основі даних щотижневика «Аптека» за 2022 рік. В аналізі використовували статистичний, частотний та графічний методи дослідження; обробляли інформацію за допомогою спеціального програмного забезпечення (Microsoft Office Excel).

Результати та їх обговорення. На фармацевтичному ринку України присутні АГП для системного застосування, а саме група R06. Згідно з АТХ-класифікацією АГП належать до таких груп: R06A – Антигістамінні засоби для системного застосування, R06A A – Аміноалкілові ефіри, R06A B – Заміщені алкіламіни, R06A C – Заміщені етилендіаміни, R06A D – Похідні фенотіазину, R06A E – Похідні піперазину, R06A X – Інші антигістамінні препарати для системного застосування [6].

У результаті частотного аналізу з'ясовано, що на фармацевтичному ринку України станом на лютий 2023 р. АГП для системного застосування були представлені 170 ТН та 135 МНН. За даними Державного реєстру ЛЗ (Додаток А) станом на лютий 2023 р. визначено різну форму випуску лікарського засобу, а саме: таблетки, розчини, краплі, сиропи, драже та гранули для приготування оральної суспензії (рис. 1).

В Україні зареєстровано 34 ТН АГП 1 покоління, 53 ТН 2 покоління та 43 ТН 3 покоління (табл. 1).

Таблиця 1

ЗАРЕЄСТРОВАНІ В УКРАЇНІ АНТИГІСТАМІННІ ПРЕПАРАТИ

МНН	Кількість ЛЗ за ТН	Кількість ЛЗ за ТН та виробниками		
		загальна кількість	зарубіжні	вітчизняні
1 покоління				
Дифенгідрамін	2	2	–	2
Дименгідринат	1	1	–	1
Клемастин	2	2	2	–
Доксиламін	8	8	2	6
Диметинден	7	7	1	6
Хлоропірамін	4	4	1	3
Ципрогептадин	1	1	1	–
Мебгідролін	4	4	–	4
Кетотифен	3	3	3	–
Хіфенадин	1	1	1	–
Секвіфенадин	1	1	1	–
Разом	34	34	12	22
2 покоління				
Левоцетиризин	26	26	20	6
Цетиризин	9	9	8	1
Лоратидин	9	9	4	5
Ебастин	4	4	4	–
Рупатадин	2	2	1	1
Біластин	3	3	2	1
Разом	53	53	39	14
3 покоління				
Фексофенадин	9	9	8	1
Дезлоратидин	34	34	23	11
Разом	43	43	31	12

Лідерами за МНН були препарати 2 та 3 покоління: дезлоратадин (34 найменування) та левоцетиризин (26 найменувань).

За МНН ДЕЗЛОРАТАДИН в Україні зареєстровано такі ТН у різних формах випуску: Алергостоп®, Дезлоратадин, Лордес®,

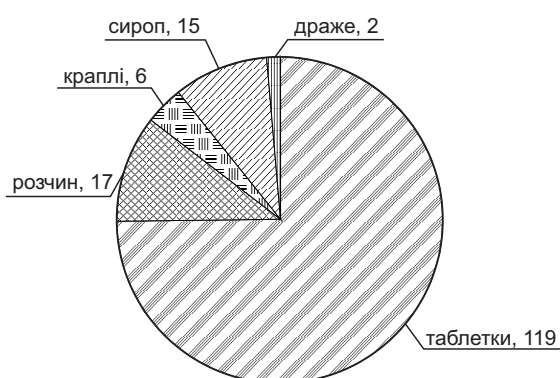

Рис. 1. Співвідношення лікарських форм антигістамінних ЛЗ на фармацевтичному ринку України 2023 року

Ерідез-Дарниця, Алерсіс, Алердез, Псило-алерго, Блогір-3, Дезрадин®, Хітакса, Астрія, Еслотин, Алерік НЕО, Фрі-ал, Алергозан®, Елегіус, Елізіум, Еріус®, Фрібрис, Едем®.

За МНН ЛЕВОЦЕТИРИЗИН у реєстрі ЛЗ наявні такі препарати за ТН у різних формах випуску: Зилола®, Алергінол ПЛЮС®, Алерголік, Цетрилев Нео, Алервей, Левзірін, Контрахіст Алерджі®, Цетримаг, Сезонія, Цетло®, Алергофрі, Лазин, L-Май, Ергоцетал, Левосетил, Алерсет, L-цет®, Цетрилев, Алерзин.

У результаті дослідження визначено співвідношення країн-виробників антигістамінних ЛЗ, наявних на фармацевтичному ринку України 2023 року, з огляду на кількість ТН (рис. 2).

Виявлено, що серед представлених лікарських форм 62 % складають ЛЗ іноземного виробництва та 38 % – вітчизняного виробництва. Серед зарубіжних країн-виробників на провідних позиціях: Індія (26 ТН),

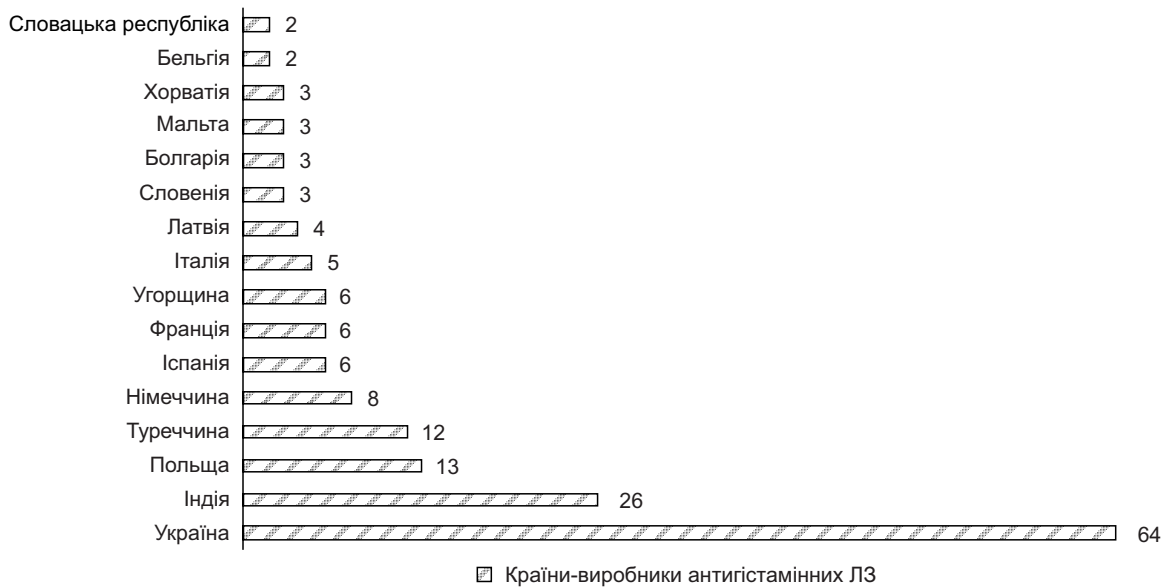

Рис. 2. Співвідношення країн-виробників АГП на фармацевтичному ринку України 2023 року з огляду на кількість ТН

Польща (13 ТН) та Туреччина (12 ТН). Серед вітчизняних виробників – фармацевтичні компанії «Здоров'я» (12 ТН), «Фармак» (10 ТН) та «Дарниця» (7 ТН) (рис. 3).

За офіційними даними щотижневика «Аптека» [7], загальний обсяг продажу антигістамінних препаратів за 2022 р. становив 15,3 млн пачок на суму 1,4 млрд грн. У грошовому вираженні показники лишилися на рівні 2021 р., а у натуральному – знизилися на 22 %. В українських аптеках можна придбати АГП будь-якого покоління. Останнім часом структура аптечного продажу в розрізі поколінь ЛП суттєво не змінюється, проте фіксуємо незначний зсув

у бік препаратів 1 (48 %) та 2 (31 %) покоління. Структура продажу АГП у розрізі українського та зарубіжного виробництва впродовж останніх років також залишається стабільною (40 % – іноземного та 60 % вітчизняного виробництва). Крім того, варто зазначити, що сегмент АГП представлений здебільшого безрецептурними ліками – за підсумками 2022 р., на них припадає понад 76 % обсягів аптечного продажу в грошовому та понад 73 % у натуральному вираженні.

Найбільш популярними є препарати 3 покоління, зокрема левоцетиризин та дезлоратадин, а також препарати 2 покоління – цетиризин (табл. 2).

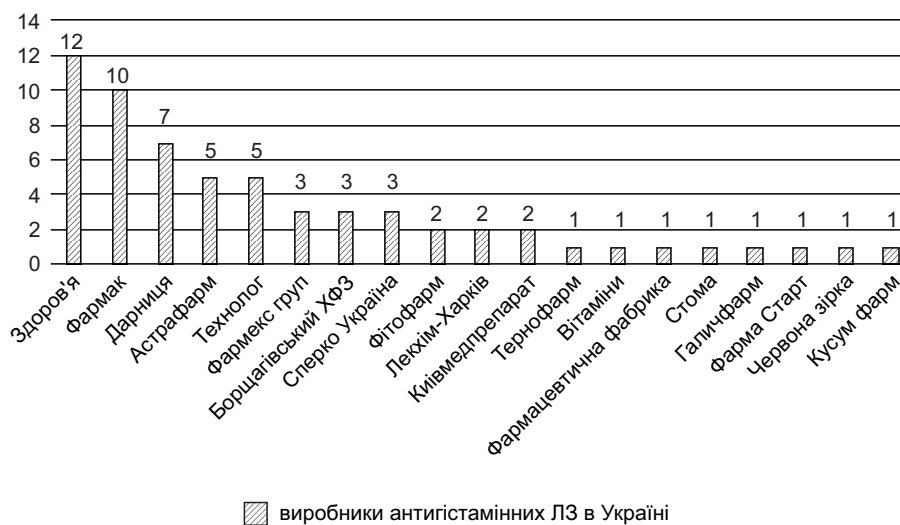

Рис. 3. Співвідношення вітчизняних фірм-виробників АГП на фармацевтичному ринку України 2023 року з огляду на кількість ТН

Таблиця 2

**ТОП-10 МІЖНАРОДНИХ НЕПАТЕНТОВАНИХ
НАЗВ ПРЕПАРАТІВ ГРУПИ R06A
ЗА ОБСЯГАМИ АПТЕЧНОГО ПРОДАЖУ
ЗА ПІДСУМКАМИ 2022 р.**

Міжнародна непатентована назва	Покоління	Позиція в рейтингу
Левоецетиризин	2	1
Дезлоратадин	3	2
Цетиризин	2	3
Дифенгідрамін	1	4
Хлоропірамін	1	5
Біластин	2	6
Лоратадин	2	7
Доксиламін	1	8
Фексофенадин	3	9
Диметинден	1	10

Серед брендів, навпаки, лідерами є лікарські засоби 2 та 1 поколінь (табл. 3).

Висновки. У результаті частотного аналізу з'ясовано, що на фармацевтичному ринку України станом на лютий 2023 р. АГП для системного застосування були представлені 170 ТН та 135 МНН. Лідерами за МНН були дезлоратадин (34 найменування) та левоцетиризин (26 найменувань).

За даними Державного реєстру ЛЗ України станом на лютий 2023 р. визначено різну форму випуску ЛЗ, а саме: таблетки, розчини, краплі, сиропи, драже та гранули для приготування оральної суспензії. Найбільшу частку склали АГП у формі таблеток – 70,59 %, майже однаковий відсоток склали розчини, краплі, сиропи (10 %, 9,41 %, 8,82 %), а 2 % АГП зареєстровано у формі драже.

Також визначено співвідношення країн-виробників АГП на фармацевтичному ринку України за ТН. Виявлено, що серед

Таблиця 3

**ТОП-10 БРЕНДІВ ПРЕПАРАТІВ
ГРУПИ R06A
ЗА ОБСЯГАМИ АПТЕЧНОГО ПРОДАЖУ
ЗА ПІДСУМКАМИ 2022 р.**

Бренд	Покоління	Позиція в рейтингу
Цетрин	2	1
Димедрол	1	2
Супрастин	1	3
Л-цет	2	4
Ніксар	2	5
Еріус	3	6
Едем	3	7
Лоратадин	2	8
Алерзин	2	9
Діазолін	1	10

представлених лікарських форм 62 % складають ЛЗ іноземного виробництва, 38 % складають АГП вітчизняного виробництва, де найбільшу частку ринку (19 %) складає виробництво ТОВ «Фармацевтична компанія “Здоров’я”».

За результатами офіційних даних фактичного споживання АГП щотижневика «Аптека» виявлено, що найбільшу популярність мають АГП 2 покоління – як за МНН, так і за ТН, що зумовлено їхніми фармакокінетичними властивостями та оптимальним співвідношенням ціна/ефективність.

На основі вищевикладеного можна зробити висновок, що фармацевтичний ринок України представлений широким асортиментом АГП у різних формах випуску та різних фірм-виробників, що забезпечує великий вибір препаратів цієї групи для населення, фармацевтичних та медичних працівників.

Конфлікт інтересів: відсутній.

Перелік використаних джерел інформації

1. Всесвітня організація охорони здоров'я. URL: <http://www.who.int>.
2. European Academy of Allergy and Clinical Immunology (EAACI). Tackling the Allergy Crisis in Europe – Concerted Policy Action Needed: Advocacy Manifesto. URL: http://www.eaaci.org/images/media/EAACI_Manifesto_brochure_Interactive.pdf.
3. Бобрук В. П., Благуно О. Д. Маркетинговий аналіз та нормативно-правове регулювання у сфері відпуску антигістамінних препаратів фармацевтичного відпуску Вінниччини. *Вісник Вінницького національного медичного університету*. 2016. № 1, ч. 1 (т. 20).
4. Тарасенко Г. В., Селезько В. С. Аналіз асортименту антигістамінних препаратів на фармацевтичному ринку України. *Scientific Collection «InterConf»*. Vol. 37 : Recent Scientific Investigation : Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference, December 6-8, 2020. Oslo, Norway: Dagens naeringsliv forlag, 2020. P. 812-819.

5. Кубарева І. В., Пузак Н. О. Вивчення основних характеристик антигістамінних лікарських засобів на ринку України. *Формування національної лікарської політики за умов впровадження медичного страхування: питання освіти, теорії та практики* : матеріали V Всеукр. наук.-освітньої Internet-конф., м. Харків, 12-13 берез. 2019 р. Харків : НФаУ, 2019. С. 242-244.
6. Державний реєстр лікарських засобів. URL: <http://www.drlz.com.ua/ibp/ddsite.nsf/all/shlist?opendocument>.
7. Кірсанов Д. Огляд ринку антигістамінних препаратів. *Щотижневик «Аптека»*. 2023. URL: <https://www.apteka.ua/article/665150>.

References

1. Vsesvitnia orhanizatsiia ohorony zdorov'ia. Available at: <http://www.who.int>.
2. European Academy of Allergy and Clinical Immunology (EAACI). Tackling the Allergy Crisis in Europe – Concerted Policy Action Needed: Advocacy Manifesto. Available at: http://www.eaaci.org/images/media/EAACI_Manifesto_brochure_Interactive.pdf.
3. Bobruk, V. P., Blahun, O. D. (2016). *Vynnytsia National Medical University Bulletin*, 20 (1 (1)).
4. Tarasenko, H. V., Selezko, V. S. (2020). *Scientific Collection "InterConf", 37: with the Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference «Recent Scientific Investigation»*. (pp. 812-819). Oslo, Norway: Dagens naeringsliv forlag,
5. Kubarieva, I. V., Puzak, N. O. (2019). Proceeding from Formuvannia natsionalnoi likarskoi polityky za umov vprovadzhenia medychnoho strakhuvannia: pytannia osvity, teorii ta praktyky : *materialy V Vseukr. nauk.-osvitnoi Internet konf.* (12-13 berez. 2019 r.). (pp. 242-244). Kharkiv: NFaU.
6. Derzhavnyi reiestr likarskykh zasobiv. Available at: <http://www.drlz.com.ua/ibp/ddsite.nsf/all/shlist?opendocument>.
7. Kirsanov, D. (2023). *Shchotyzhnevyyk "Apteka"*. Available at: <https://www.apteka.ua/article/665150>.

Відомості про авторів:

Баліцька О. П., кандидатка фармацевтичних наук, доцентка кафедри фармації, Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова (<https://orcid.org/0000-0003-0990-7146>). E-mail: olesyabal1984@gmail.com

Злагода В. С., асистентка кафедри фармації, Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова (<https://orcid.org/0000-0002-5206-3279>)

Благуно О. Д., старша викладачка кафедри фармації, Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова (<https://orcid.org/0000-0001-7671-2328>)

Гайдай О. Д., старша викладачка кафедри фармації, Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова.

Артемчук М. А., кандидат медичних наук, доцент кафедри фармації, Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова (<https://orcid.org/0000-0003-3680-8493>)

Information about authors:

Balitska O. P., Candidate of Pharmacy (Ph.D.), associate professor of the Pharmacy Department, National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsia (<https://orcid.org/0000-0003-0990-7146>). E-mail: olesyabal1984@gmail.com

Zlahoda V. S., assistant of Pharmacy Department, National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsia (<https://orcid.org/0000-0002-5206-3279>)

Blahun O. D., senior teacher of the Pharmacy Department, National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsia (<https://orcid.org/0000-0001-7671-2328>)

Haiday O. D., senior teacher of the Pharmacy Department, National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsia

Artemchuk M. A., Candidate of Medicine (Ph.D.), associate professor of the Pharmacy Department, National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsia (<https://orcid.org/0000-0003-3680-8493>)

Надійшла до редакції 03.06.2023 р.